

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin a patristiky

Bakalářská práce

**Osobnost kněze Richarda Tenory a jeho správa
náměšťské farnosti**

Vedoucí práce: Mgr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autor práce: Marta Valová

Studijní obor: Náboženská výchova a etika

Ročník: čtvrtý

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

16. dubna 2009 Marta Valová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Rudolfu Svobodovi, Th.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Obsah	4
Úvod	5
1. Náměšť nad Oslavou první poloviny 20. století	7
2. Raná léta	17
2.1 Dětství a studijní léta.....	17
2.2 Novokněžské působení.....	18
3. Správce farnosti	20
3.1 Přidělení do farnosti	20
3.2 Správa farnosti před I. světovou válkou.....	21
3.3 První světová válka	25
3.4 Vznik republiky a meziválečné období.....	27
3.5 Druhá světová válka.....	33
3.6 Závěr života.....	40
4. Tenorův odkaz	43
Závěr	45
Seznam pramenů a literatury	46
Seznam použitých zkratk	49
Seznam příloh	50
Přílohy	51
Abstrakt	54
Abstract	55

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala osobnost mé rodné farnosti Náměště nad Oslavou první poloviny 20. století, kněze a děkana Richarda Tenoru.

Záměrem práce je přiblížit život člověka a kněze Richarda Tenory, který je, k velké škodě, jakoby ve stínu svých dvou bratrů Jana Tenory, českého dějepisce a vlastivědného moravského badatele a Adolfa Tenory, preláta kapituly v Brně a českého kulturního mecenáše. Ve své práci chci pomocí dostupných zdrojů zmapovat celý jeho život, ale především období, kdy v náměšťské farnosti působil jako farář, jakým způsobem zasáhl a ovlivnil dějiny celé farnosti i městečka, popřípadě i jednotlivců a naopak.

V dostupné literatuře především místního charakteru je jeho osobnost zmiňována jen krátce a vychází pouze ze zápisů, které o sobě sám publikačně zanechal. Autoři publikací o Náměšti nad Oslavou však hojně využívají Tenorových zápisů z farních kronik k dotváření a popisu dobové situace v Náměšti nad Oslavou.

Přiblížit se k popisu a pochopení osobnosti Richarda Tenory lze tedy především z jeho precizních a obsáhlých zápisků ve farních knihách, dále z archivních materiálů jako jsou knihy, účty, korespondence a různé zápisy a poznámky spojené se správou náměšťské farnosti, jejichž hojnost lze také díky jeho pečlivosti a obsáhlosti využít. Také jeho vlastní publikační činnost místní povahy bude pro moji práci velkou oporou - je autorem knihy *Z dějin farnosti náměšťské* (1947), jakož i spoluautorem monografie *Náměšť nad Oslavou* (1934). Zda-li měl Richard Tenora vliv a jaký na život městečka a jeho obyvatele lze doložit nejen z výše uvedených zdrojů, ale také z archivních materiálů obecních záležitostí města Náměšť nad Oslavou, jakož i z kroniky města.

Jistý pohled na jeho osobnost nám mohou poskytnout také vzpomínky pamětníků – farníků.

První kapitola se věnuje všeobecné situaci v Náměšti nad Oslavou v první polovině 20. století. Jejím úkolem je poskytnout vhled do dění městečka v rozmezí před první světovou válkou až do ukončení druhé světové války. Při zpracování této kapitoly jsem vycházela z již zpracované literatury o dějinách města.

Druhá kapitola si klade za cíl seznámit s rodinnou situací, dětstvím a studijními léty P. Richarda Tenory. Materiály ke zpracování druhé kapitoly jsou převážně archivní povahy.

Další kapitola popisuje samotné působení P. Tenory v Náměšti nad Oslavou, jeho činy ve prospěch farnosti i obecního blaha, jakož i osobní prožitky ze světových válek a přímou konfrontaci s protikatolickým hnutím. Kapitola vychází z největší části z Tenorových zápisů archivní povahy i publikovaných. Jeho zápisy jsou zde také konfrontovány se zápisy jiných autorů a pamětníků.

Poslední kapitola je shrnutím Tenorova života, vyzdvižení jeho významu pro farnost i společnost. Obsahuje také vzpomínky farníků.

Při zpracování bakalářské práce jsem použila metody přímé a komparativní.

1. Náměšť nad Oslavou první poloviny 20. století

Na počátku 20. století naše území patřilo stále do mocnářství Rakousko-Uherska, v čele s panovníkem Františkem Josefem I. Ten po svém nástupu v roce 1849 začal uskutečňovat některé pokrokové myšlenky Josefa II, a v roce 1850 změnil celou správní organizaci státu. Politická a soudní správa, kterou dosud vykonávala vrchnost, přešla do kompetence občanů.¹

V Náměšti fungovaly, počátkem 20. století, dva státní úřady se zásadním významem, a to okresní soud a berní úřad. Celý náměšťský soudní okres spadl k politické správě okresního hejtmantství v Třebíči.

Volby do obecního výboru, užší volby starosty a obecních radních se podle obecního zákona z roku 1864 konaly po třech letech. Starostou městečka od roku 1908 byl JUDr. Karel Maiwald, c. k. státní notář, od roku 1911 Michal Vytopil, od roku 1914 až do roku 1920 lékárník PhMg. Cyril Zábřeský.²

Náměšť měla roku 1900 v 155 domech 247 bydlících rodin s 1699 obyvateli. Po stránce náboženské převládali katolíci, dále 41 židů a 4 evangelíci. Vedle Čechů zde žilo pouze 52 Němců. Počátkem 20. století začíná městečko konečně utěšeně vzkvétat. Rozšiřuje se také zásluhou stavby železnice a nádraží, které vzniklo již r. 1885, a tím získává rychlé spojení s Brnem i s Jihlavou. Do roku 1910 také podstatně stoupl počet obyvatelstva, a to o 217 obyvatel.³

Obyvatelé města se živili nejvíce řemeslem a obchodem. Žilo tu 10 hostinských, 5 řezníků, 10 obuvníků, 11 krejčích, 8 švadlen, 4 pekaři, 4 zámečníci, 3 stavitelé a 3 povozníci, 2 bednáři, kožešníci, sedláři, sklenáři a holiči, jeden kovář, klempíř, tkadlec, pilníkář, knihař, hodinář, kominík, malíř, pokrývač a natěrač, také 2 fotografové. Rolníků zde žilo 17 a obchodníků 28.⁴

¹STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou, historie a současnost*. Brno : Centa s. r. o., 2005, s. 64. ISBN 80-903416-1-6.

²SKUTIL, J. a kol. *Náměšť nad Oslavou, dějiny města od nejstarší doby po naši současnost*. Praha : Tisková, ediční a propag. služba, 1984, s. 88-89. ISBN neuvedeno.

³DVORSKÝ, F. *Vlastivěda moravská: Náměšťský okres*. Brno : Musejní spolek, 1908, s. 41-42. ISBN neuvedeno.

⁴DVORSKÝ, F. *Vlastivěda moravská: Náměšťský okres*, s. 42-43.

Veškerá snaha obce na přelomu století získat do městečka průmysl náhradou za zavřené textilky z 2. poloviny 19. století, se nezdařila. Až roku 1907 koupili vyhořelé objekty bývalé prosperující textilky bratři Klazarové ze Dvora Králové, tím se továrna stala součástí akciové společnosti „*Továrny látek kobercových a nábytkových*“. Už v roce 1910 stoupl počet zaměstnanců z počátečních 30 tkalců na 200. Další rozvoj byl zastaven v roce 1914, vypuknutím 1. světové války. Po krátké přestávce se výroba opět částečně rozjela. V letech 1932-1934 s postupující hospodářskou krizí docházelo k omezování výroby a propouštění zaměstnanců. Oživení nastalo až v letech 1935-1938 a výroba opět vzrůstala na předkrizovou úroveň. Po okupaci a vytvoření protektorátu v roce 1939 došlo k okamžitému omezení výroby na tři dny v týdnu, po několika měsících byla zavedena nová výroba flanelových pokrývek a výroba se opět rozjela naplno. Tato výroba se udržela po celý protektorát. V posledních hodinách války byl závod sice těžce poškozen bombardováním, ale včasný zásah hasičského sboru zabránil rozšíření požáru.⁵

Hlavním zdrojem obecních příjmů byly obecní přirážky k přímým daním. Drobnější příjmy pocházely z pronájmu obecních budov a pozemků, z různých jiných obecních daní, dávek a pokut. Důležitým zdrojem příjmu byly poplatky z lihu, piva, vína a kořalky, další poplatky byly vybírány za pasení dobytka, za pronájem práva vybírat trhové poplatky, za vybírání obilního mýta, poplatků za lámání kamene v obecním lomu, za těžbu písku v řece, za lovení ryb, za porážku na jatkách. Největším plátcem do obecního rozpočtu byl majitel náměšťského zámku a jednoho z největších velkostatků na Moravě hrabě Haugwitz.⁶

Náměšťské panství patřilo do správy rodu Haugwitzů již od roku 1752. Řízení panství po smrti svého otce Jindřicha Viléma IV. se ujal roku 1907 JUDr. Jindřich Haugwitz (1870-1927). Po jeho smrti zdědil Náměšť jeho synovec stejného jména, Jindřich (1901-1966) a spravoval majetek až do jeho konfiskace

⁵Srov. STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 255-256.

⁶Srov. STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 72. ; DVORSKÝ, F. *Vlastivěda moravská: Náměšťský okres*, s. 94-95.

v roce 1945. Celé panství bylo v roce 1945 na základě dekretů prezidenta Beneše vyvlastněno státem a zámek byl upraven na letní sídlo prezidenta republiky.⁷

Vztahy mezi panstvem a obcí byli dobré. Přesto by se dalo říci, že hrabě brzdil rozvoj městečka tím, že se snažil zajistit malou obecní přírážku. Na druhé straně však hrabě vystupoval jako dobrodinec, který pravidelně přispíval do obecní chudinské pokladny, na vánoční nadílky chudým dětem, nebo na opravy a výzdobu kostelů, taktéž měl velký zájem na rozvoji školství a kultury v městečku.⁸ Také vztahy panstva ke služebnictvu i k ostatnímu obyvatelstvu byly velice dobré. Hrabě byl normálním zaměstnavatelem, ale jeho šlechtický titul ho zavazoval, na rozdíl od zaměstnavatelů továrníků, nepoužívat drastických metod.⁹

Pro správu velkostatku byla v Náměšti zřízena ústřední správa v čele s ústředním ředitelem, dalšími zaměstnanci byli účetní, revident, sekretář, kontrolor a zámecký pokladník. Mezi provozy panského velkostatku patřila např. parní pila a pivovar. Dvůr náměšťského velkostatku byl největší zemědělský závod v obci.¹⁰

Na počátku 20 století měla téměř stejnou pravomoc i vliv správa světská a náboženská, s absolutním vlivem římskokatolické církve. Ve školách i na úřadech vedle sebe visel portrét hlavy státu a kříž. Náboženská výchova ve školách byla povinná.

V Náměšti se vyučovalo v třípodlažní školní budově nově přebudované a rozšířené v roce 1893 vedle farské budovy. Další školní budova pro Hospodářskou školu, byla postavena v roce 1898. Pro zřízení chlapecké měšťanské školy v roce 1913 bylo nutné rozšířit stávající budovu obecné školy a jako nejvhodnější byl vybrán pozemek, na kterém stála kaplanka, těsně

⁷KOTÍK, J. *Letopisy rodu Haugwitzů*, Brno : Centa, 1997, s. 18. ISBN neuvedeno.; Pamětní kniha města Náměšť nad Oslavou 1922-1945. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

⁸Pamětní kniha města Náměšť nad Oslavou 1922-1945, s. 316-317. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

⁹STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou, historie a současnost*, s. 72.

¹⁰Tamtéž, s. 72-78.

přiléhající ke školní budově. Kaplanku i potřebný pozemek obec vykoupila od farního úřadu za 15 500 K.¹¹ Vyučování v nové škole bylo zahájeno až v roce 1915. Náměšťské školství se vždy potýkalo s nedostatkem vhodných prostor. Válečné období 1914-1918 přerušilo rozvoj školství a vyučování bylo významně omezeno. Příčinou byl nejen nedostatek prostor, ale také učitelů, neboť jich bylo 5 mobilizováno. Vyučování na živnostenské škole pokračovací bylo zcela zastaveno. V období meziválečném pomohlo řešit situaci s prostorami postavení nové školy v Budišově. V období protektorátu, kdy naopak byla přestěhovaná do Náměště z Jihlavy dvouletá obchodní škola a zabrala celou školní budovu, byla celá obecná škola rozmístěna po soukromých objektech.¹²

Učitelé, tak jako jinde, tvořili v Náměšti vzdělanou elitu městečka a opěrný pilíř kulturního života. Velká péče spolků o školství souvisela s tím, že učitelé byli zakladateli a vedoucími členy téměř všech spolků.

Rozmach spolkového života nastává již v druhé polovině 19 století. Vznikaly spolky, které se staraly mimo jiné i o kulturní život ve městě – Občanská beseda, Dobrovolný hasičský sbor, Spolek vojenských vysloužilců, Okrašlovací spolek, odbor Národní jednoty pro jihozápadní Moravu, Katolická jednota, Sokol a Okresní učitelský spolek. Pravidelně se obyvatelé městečka účastnili oslav jubileí panovníka a dalších oficiálních monarchistických slavností i vítání významných osobností, které navštěvovaly město nebo zámek. Tyto oslavy organizovaly místní spolky.¹³ V dalších letech byly hojně navštěvovanými akcemi odhalování pamětních desek obětem války, taktéž bylo připraveno velkolepé uvítání prezidentu T. G. Masarykovi, který navštívil město dne 13. 6. 1928 či dr. Edvardu Benešovi, když v letech 1946 a 1947 trávil na náměšťském zámku dovolenou.¹⁴

¹¹*Prodej náměšťské kaplanky*. Srov. SOKA Třebíč, Spisy týkající se jednotlivých farních úřadů, inv. č. 408.

¹²STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 235-236. ; SKUTIL, J. *Náměšť nad Oslavou*, s. 113.

¹³SVOBODA, R. *Spolkový život*. In *Náměšť nad Oslavou*. Brno : Národohosp. propagace ČR, 1934, s. 26-30. ISBN neuvedeno.

¹⁴STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 242-244.

Do kulturního a společenského života Náměště patří také slavení církevních, v tomto období výhradně katolických svátků a slavností, nichž byla během roku celá řada a zúčastňovala se jich až do poloviny 20 století většina obyvatel města a okolí. Církevní rok začal 4 týdny před vánocemi, „adventem“. O druhém svátku vánočním, na sv. Štěpána, chodili „po koledě“ obecní zaměstnanci od pastýře a ponocného až po kantora. Tříkrálová koleda 6. ledna patřila chlapcům. Tímto dnem končily Vánoce a začínal masopust, období bálů a tancovaček, které vyvrcholilo většinou tří denními bujarými průvody masek. Masopust končil o půlnoci před popeleční středou, 40 dní před Velikonocemi. Vrcholem největšího křesťanského svátku Velikonoc byla oslava Vzkříšení Krista, v podvečer na Bílou sobotu. *„Z kostela vyšel slavnostní průvod, aby davu shromážděnému před kostelem, bylo sděleno, že ukřižovaný Kristus vstal z mrtvých. Pod baldachýnem nesl děkan zlatou monstranci, po bocích muži s korouhvemi. Doprovázeli je dva kaplani, řada ministrantů, houfec bílých družiček... K průvodu, který obešel část náměstí, se připojovali ostatní lidé. Na tuto slavnost musely jít ženy v nových šatech, i kdyby padal sníh. Vzkříšení tehdy byla módní přehlídka s největším počtem předvádějících i obdivovatelů.... Dalším církevním svátkem, kdy byla z kostela vynesena monstrance, bylo „Boží tělo“, které se slavilo ve čtvrtek devátý týden po Velikonocích. Ve vratech do čtyř domů na náměstí byly postaveny oltáře vyzdobené květy, symboly jara. U každého oltáře se konalo zastavení a děkan pronesl předepsaný obřad. Postavit oltář byla pro každého občana veliká čest.“¹⁵*

Mezi hojně navštěvované slavnosti patřily také lidové misie. Uskutečnily se zde celkem pětkrát. První již v roce 1753, druhé o sto let později. Třetí po další dlouhé přestávce v roce 1909, dále v roce 1925 a 1937.¹⁶

K narušení klidného života městečka došlo za I. světové války, a to již v prvním roce jejího vyhlášení. Mobilizace totiž odvedla na frontu podstatnou část mužů, odešli dělníci, řemeslníci, učitelé i lékaři. Na okrese nebyl jediný lékař,

¹⁵STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 240.

¹⁶TENORA, R. *Z dějin farnosti Náměšťské*. Brno : Typos, 1947, s. 28. ISBN neuvedeno.

proto nebyl zřízen ani lazaret pro raněné. Později jej zřídila hraběnka na zámku. Odchodem řemeslníků do války byl ochromen hospodářský život městečka, záhy se objevily první zásobovací problémy, které neustále vzrůstaly.¹⁷ Od počátku války pořádala monarchie řadu sbírek a vypisovala válečné půjčky. Po prohrané válce a rozpadu mocnářství tyto půjčky propadly.¹⁸ Taktéž došlo k nechvalné rekvizici zvonů a kovových předmětů.¹⁹

Celkem bylo mobilizováno 400 mužů, domů se jich 57 nevrátilo. Řada náměšťských mužů bojovala také v zahraničních legiích.²⁰

Vypuknutí války znamenalo zároveň zahájení kruté perzekuce vůči českému národu. Nejvíce a nejtvrději byly postiženy politické strany, které měli ve svém programu samostatnost českého národa v jakékoliv podobě, buď v rámci Rakousko-Uherska nebo mimo něj. Možnost vnitřních změn v monarchii ve prospěch českého národa se tedy stala pouhou iluzí. Krutá perzekuce se odrazila ve veřejně prezentovaných postojích vedoucích činitelů politických stran na válku. Většina z nich vyhlásila loajalitu monarchii (i když chladnou, s výjimkou krajně konzervativních sil představitelů katolického kléru), vyplývající ze snahy omezit útoky vůči civilnímu obyvatelstvu i vůči politickým stranám.²¹ Možnosti řešení otázky naší státnosti tak přímo závisely na výsledku války.

První zprávy o převzetí moci národním výborem a o proklamaci samostatnosti došly do Náměště 29. října 1918. Ještě týž den byl ustaven okresní národní výbor pro třebíčský politický okres, jehož členy se stali z Náměště nad Oslavou starosta Cyril Zábřezský a řídící učitel v. v. Josef Trubáček. Ten také jako zástupce okresního národního výboru přijal ve dnech 30. a 31. října slib od

¹⁷STEJSKAL, K. VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 84.

¹⁸*Válečná půjčka*. Srov. SOKA Třebíč, Spisy týkající se jednotlivých farních úřadů, inv. č. 380.

¹⁹*Zvony 1846-1947*. Srov. SOKA Třebíč, Spisy týkající se jednotlivých farních úřadů, inv. č. 415.

²⁰STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 84.

²¹HANZLÍK, F. Poměr představitelů politických stran a obyvatelstva k válce. In *První světová válka a česká společnost. Sborník z vědecké konference*. Brno : MU, 1994, s. 51-52. ISBN 80-210-1051-7.

přednostů všech veřejných úřadů v Náměšti.²² Tím byla formálně převzata moc ve městě národním výborem. Již 29. října začalo odstraňování rakouských symbolů z veřejných budov. Dne 30. října byli na náměstí svoláni obyvatelé k oslavě samostatnosti. Nová republika přebrala starou rakouskou správu, proto zůstaly v Náměšti v činnosti všechny staré státní a veřejné úřady.²³ Již v roce 1920 byl však v Náměšti zrušen berní úřad, ztratila tak jeden ze státních úřadů, ale záhy se mohla radovat z události mnohem významnější. Bylo to povýšení na město, ke kterému došlo v roce 1923.²⁴

Nové obecní volby byly vypsané v roce 1919, politické strany se však dohodly, že si mandáty ve čtyřladvacetičlenném obecním zastupitelstvu rozdělí bez voleb. Starostou se stal opět lékárník Cyril Zábřezský. Když se v roce 1920 své funkce vzdal, nastoupil na jeho místo obchodník Jaroslav Mládek. Vedením kroniky byl v roce 1922 pověřen Josef Trubáček, který zapisoval události od roku 1918 až do své smrti v roce 1929.²⁵ Nové volby do zastupitelstva se konaly však až v roce 1923 a zvítězila v nich Lidová strana před Živnostníky a Sociálními demokraty. Starostou byl opět zvolen Jaroslav Mládek. Další obecní volby z roku 1927 dopadly stejně jako ty předchozí, pouze v pozadí výsledkové listiny posílili komunisté. Starostou zůstal Jaroslav Mládek.²⁶

V roce 1928 se město dožilo významné události, když dne 13. června v 9:45 hodin za zvuku fanfár a hlaholu zvonů vjížděl na náměstí prezident Tomáš G. Masaryk. Přivítal ho starosta Mládek, dále mu byli představeni děkan Msg. Richard Tenora, v jehož knihovně si prohlédl šestidílnou Bibli králickou, MUDr. Dreushuch, náměšťský okresní lékař, který se velmi zasloužil o zlepšení zdravotní péče v městečku i na škole, Dr. Jindřich Haugwitz, majitel zámku

²²Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou 1918-1945, s. 39-41. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

²³Tamtéž, s. 42-43.

²⁴SKUTIL, J. *Náměšť nad Oslavou*. s. 117-118.; Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou 1918-1945, s. 110-121. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

²⁵Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou 1918-1945, s. 201. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

²⁶STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 89.

a velkostatku, dále držitel prvních československých praporů amerických dobrovolníků v Chicagu, americký občan Karel Svoboda.²⁷

Druhý prezident Československé republiky dr. Edvard Beneš s chotí Hanou poprvé navštívil město 17. června 1936. Stejně jako prezidenta Masaryka ho čekala slavobrána, fanfáry a hlaholy kostelních zvonů. Pozdravily je davy občanů, za náměšťský okres starosta města Mohelna František Vaněk, za legionáře náměšťského okresu Rudolf Hořínek a za město starosta Alois Charvát.²⁸ Ten nastoupil do své funkce již v roce 1930 a v roce 1937 se vzdal ze zdravotních důvodů. Na jeho místo byl zvolen účetní Občanské záložny Rudolf Svoboda. Poslední předválečné volby do městského zastupitelstva se konaly v roce 1938, starostou se stal drogist Jan Strnad, ale pouze na krátkou chvíli. Po okupaci byl totiž nucen, jako bývalý legionář, z postu starosty odstoupit. Několik občanů navržených na starostenskou funkci nebylo schváleno. Nakonec funkci přijal JUDr. Karel Retzl, nevýrazný místní advokát.²⁹

Za protektorátu v roce 1939 došlo k německo-českému označování úřadů, obchodů i silničních rozcestníků. Německy se ve škole učilo už od první třídy. Byl zaveden přidělový systém na potraviny, oděvy, obuv a jiné životní potřeby, rozdělené dle věku i fyzické náročnosti práce v zaměstnání. Jiné přiděly měli občané české národnosti a jiné Němci a pochopitelně i ti, kteří na tuto národnost přestoupili. V Náměšti to bylo pouze několik jednotlivců, čímž si vysloužili smutnou popularitu. Přestup k Němcům se nevyplatil mladším mužům, kteří museli narukovat a odejít na frontu. Šlo o období pro občany náročné, a to i morálně. Řada z nich neobstála a své spoluobčany udávala z nejrůznějších důvodů protektorátním úřadům, četníkům i Němcům. Převážně na následky udání bylo umučeno 17 náměšťských občanů. Obětí války při nucených pracích „v říši“

²⁷STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 89. ; Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou 1918-1945, s. 180-185. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

²⁸Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou 1918-1945, s. 306-307. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

²⁹STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 86-92.

se stalo 6 občanů, jednu oběť si vyžádalo bombardování v posledních dnech války.³⁰

Že je fašistické Německo u „konce s dechem“ začalo být cítit v létě roku 1944, kdy do Náměště přijížděli němečtí uprchlíci nejprve z Rumunska, později z Maďarska a nakonec z východního Pruska. V březnu 1945 přišli běženci z Horního Slezska, v polovině dubna odešli a vystřídal je vojsko.³¹

Dne 14. dubna 1945 se na faře usadilo velitelství štábu německého polního četnictva.

Dne 23. dubna došlo k přepadení fary partyzány.

Dne 26. dubna přijely do Náměště týlové i záložní jednotky 6. motorizované pancéřové divize, velitelství se usadilo na zámku a několik tisíc vojáků ve městě a nejbližším okolí. Obsadili všechny domy a byty. Ulice byly plné vojenské techniky.

Dne 1. května 1945 začali Němci navrtávat otvory do barokního mostu přes Oslavu, aby ho mohli po ústupu odstřelit.

Dne 2. května 1945 se již nikde nepracovalo, hloučky lidí postávaly před radnicí, došlo k odklizení soch z barokního mostu a vyjmutí malovaných oken z kostela.

V pondělí 7. května v podvečer zažila Náměšť první, a také poslední sovětský nálet, při němž zemřela jedna civilní osoba.

8. května byl pro obyvatele dnem hrůzy. Ještě se nestačili vzpamatovat z předešlého náletu a již muselo sledovat, jak se 6. divize chystá k boji. Všichni věděli, že pokud k němu dojde, bude Náměšť a okolní vesnice srovnány se zemí. Naštěstí Němci ve večerních hodinách prchli bez boje před sovětskou armádou. Náměšť byla osvobozena 9. května 1945 v 8 hodin 15 minut. Na radnici již zasedal Revoluční výbor Národní fronty a již 9. května vydává leták o převzetí moci a vyhlášky o plynulém zásobování.³²

³⁰STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 105-106.

³¹Farní kronika, s. 10, 13-17. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

³²STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 106-109.; Farní kronika, s. 17-20. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

Po skončení II. světové války bylo také přikročeno ke konfiskaci majetku Haugwitzů a postupně se zámek začal upravovat na letní sídlo prezidenta.³³

První pobyt prezidenta Edvarda Beneše se uskutečnil v roce 1946, od 6. do 21. července. Měl zde strávit dovolenou, ale mnoho času mu zabraly státnické povinnosti. Na svůj druhý letní pobyt přijel do Náměště prezident Beneš dne 8. června 1947.³⁴

Prvních poválečných všeobecných voleb, které se konaly v roce 1946, bylo dovoleno zúčastnit se pouze čtyřem politickým stranám, sdruženým v Národní frontě. Ve volbách do místního národního výboru získala Komunistická strana 10 mandátů, Lidová 8, Národně socialistická 7 a Sociálně demokratická 5 mandátů. Předsedou byl zvolen JUDr. Zdeněk Hobza a to až do března 1948, kdy nastalo dosazování členů Komunistické strany.³⁵

Ale to je už počátek další kapitoly nejen v dějinách města Náměště, ale i celé země.

³³STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 204. ; KOTÍK, J. *Letopisy rodu Haugwitzů*, s. 18.

³⁴STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 113-115.

³⁵Tamtéž, s. 115.

2. Raná léta

2.1 Dětství a studijní léta

Dne 25. 6. 1872 se v Kunštátě narodil manželům Františkovi a Antonii Tenorovým syn Richard. Byl jejich v pořadí již šesté dítě, po prvorozeném Františkovi (1860), Janovi (1863), Adolfu (1865), Leopoldovi (1867) a jediné sestře Leopoldině (1869).³⁶ Pokřtěn byl v místním kostele zasvěceném sv. Stanislavovi 28. 6. 1872 jako Richard Petr Pavel farářem Antonínem Hallou. Za kmotry mu šel jeho strýc Jan Tenora z Doubravice a Františka Praunshoferová, manželka zámeckého tesařského mistra v Kunštátě.³⁷

Richard bydlel společně se svými rodiči, sourozenci a dědem Janem Tenorou v domě číslo 24,³⁸ (rodný dům lze nalézt na náměstí Krále Jiřího v Kunštátě na Moravě a je označen pamětní deskou bratra Jana Tenory, který je autorem knihy „Dějiny Kunštátu“).³⁹

Dobrým příkladem horlivosti pro věci obecního blaha a služby Bohu byl svým dětem jejich otec František. Pracoval jako živnostník – pekař,⁴⁰ dlouhá léta zasedal ve školní radě, kde se zasadil o rozšíření a rozvoj místní školy. Taktéž byl dlouholetým členem a předsedou kostelního výboru v Kunštátě a v kronice zdejší obecné školy jsou mu přisuzovány nemalé zásluhy v péči o místní chrám Páně.⁴¹ Jeho vstřícný postoj k veřejným záležitostem jistě ovlivnil i jeho děti.

Obecnou školu navštěvoval Richard v Kunštátě, a to od roku 1878.⁴² Školní docházka byla novým školským zákonem z roku 1870 zvýšena na 8 roků, do čtrnáctého roku dítěte. Tuto povinnost splnil Richard v místních pěti třídách.

³⁶Matrika Kunštát. Srov. MZA Brno, Sběrka matrik, inv. č. 443. ; Domovní list. Srov. SOkA Boskovice, Archiv městečka Kunštát, Obecní matrika, inv. č. 235.

³⁷Matrika Kunštát. Srov. MZA Brno, Sběrka matrik, inv.č. 443.

³⁸Domovní list. Srov. SOkA Boskovice, Archiv městečka Kunštát, Obecní matrika, i.č. 235.

³⁹<http://www.kunstat.net/>

⁴⁰Matrika Kunštát. Srov. MZA Brno, Sběrka matrik, inv. č. 443.

⁴¹Zápisy v kronice obecné školy Kunštát. Srov. SOkA Blansko, Dějiny obecné školy v Kunštátě od r. 1826, inv. č. 535.

⁴²Zápis v třídním katalogu. Srov. SOkA Blansko, Národní škola Kunštát 1813-1953, kart.2, inv. č. 47.

O jejich vznik se také nemalou měrou zasadil jeho otec František, do roku 1879 se zde totiž vyučovalo pouze ve čtyřech třídách a v nevyhovujících prostorách.⁴³ Richard patřil mezi výborně hodnocené žáky s minimální absencí.⁴⁴

V životním povolání kněze následoval Richard své dva starší bratry Jana⁴⁵ a Adolfa.⁴⁶ Gymnázium vystudoval v Německém Brodu (dnes Havlíčkův Brod). Bohosloví studoval v letech 1892 - 1896 v biskupském alumnátu v Brně, který se zabýval výchovou a vzděláváním kněžského dorostu izolací od nežádoucích světských vlivů.⁴⁷ Již za svých studií byl literárně činný v brněnské Růži Sušilově (pozn. jedná se o literární jednotu brněnských bohoslovců, která vznikla již v roce 1877 v brněnském alumnátu a rozvíjela kulturní a osvětovou, nábožensky zaměřenou, činnost)⁴⁸, také psal řadu studií z kulturních dějin osvěcenství, jehož se stal u nás uznávaným znalcem.⁴⁹ Své příspěvky v dobách studia publikoval v *Museu, časopise českomoravských bohoslovců*, jenž také v letech 1895-96 editoval.⁵⁰ Časopis *Museum* i dnes podává výmluvné svědectví o brněnském alumnátu, o životě bohoslovců a o aktivitách Růže Sušilovy.

2.2 Novokněžské působení

Po svém vysvěcení 26. 7. 1896 byl ustanoven kooperátorem v Benešově (od 12. 8. 1896 do 11. 3. 1897), na krátký čas kooperátorem ve Velké Bíteši (od 13. 3 do 6. 9. 1897), ještě chvíli zde setrval jako administrátor (od 7. 9 - 20. 12. 1897). Pak byl ustanoven II. kooperátorem v Náměšti (od 21. 12. 1897 do

⁴³SOKA Blansko, Dějiny obecné školy v Kunštátě od r. 1826, inv. č. 535.

⁴⁴Zápis v třídním katalogu. Srov. SOKA Blansko, Národní škola Kunštát 1813-1953, kart.2, inv. č. 47

⁴⁵Osobnost Jana Tenory viz. *Ottův slovník naučný: Dodatky*. Praha : Argo, 2003, 6. sv. ISBN 80-7203-492-8.

⁴⁶Osobnost Adolfa Tenory viz. *Ottův slovník naučný: Dodatky*. sv. 6.

⁴⁷Školní výkazy alumnátu. Srov. MZA Brno, Alumnát Brno, inv. č. 11-14.

⁴⁸CHAROUZ, J. Z. *Brněnský alumnát*, Brno : Biskupství brněnské, 2007, s. 56-57. ISBN neuvedeno.

⁴⁹*Ottův slovník naučný: Dodatky*. sv. 6, díl 2. s. 1051.

⁵⁰*Museum, časopis bohoslovců českomoravských*. Brno : Papežské knihtiskárny benediktnů rajhradských, 1896, roč. XXX. ISBN neuvedeno.

10. 10. 1900), I. kooperátorem v Náměšti (od 11. 10. 1900 – 19. 11. 1907) a administrátorem uprázdněné fary (od 19. 11. 1907 – 31. 1. 1908).⁵¹

1. 2. 1908 byl P. Richard Tenora instalován náměšťským farářem. „*Po přání zvěčnělého svého otce j. exc. Jindřicha Viléma hraběte z Haugwitzů, kterýž zemřel následkem nezdařené operace 10. dne po smrti pana děkana (předchůdce Msg. Augustin Forman), jmenoval ho vysokorodý patron Jindřich hrabě z Haugwitzů 13. ledna 1908 náměšťským farářem a po investituře, jež konána 1. února 1908 v biskupské domácí kapli v Brně, instaloval jej jeho bratr Adolf, místoděkan židlochovický a farář v Šaraticích.*“⁵²

⁵¹SOKA Třebíč, Farní úřad Náměšť nad Oslavou, Kniha pamětí a instrukcí, inv. č. 4.

⁵²Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

3. Správce farnosti

3.1 Přidělení do farnosti

V Náměšti nad Oslavou působil P. Tenora již od roku 1897. Do samostatné kněžské správy mu byl svěřen farní kostel v Náměšti, Špitální kaple sv. Anny v Náměšti, zámecká kaple sv. Václava v Náměšti (pro tuto byl ustanoven zvláštní zámecký kaplan), dále filiální kostel v Naloučanech (s obcí Ocmanice) a ve Vícenicích (s obcí Zňátky), s počtem asi 2 900 katolíků v celé farnosti,⁵³ až od 1. 2. 1908

Se správou této rozsáhlé farnosti mu vypomáhal kaplan. Do roku 1912 to byl Ondřej Novák, 1912-1917 Eduard Jedlička, 1917-1918 Alois Povolný, 1918 Viktor Mastný, 1918-1920 Bernard Herberg, 1920-1923 Inocenc Haňka, 1923-1924 Josef Dvořáček, od roku 1924 Alois Kučera a od roku 1939 přibyl k P. Kučerovi jako druhý kooperátor František Zouhar (do r. 1940), 1940-1945 Jan Nevrkla, a od r. 1945 Arnošt Vlach.⁵⁴ Této pomoci si P. Tenora vždy vážil a svých kooperátorů se zastával. Například v roce 1942 při dokládání znalosti německého jazyka před zkušební komisí žádal o úspěšné absolvování těchto zkoušek pro své dva kooperátory, a to za cenu svého propadnutí u těchto zkoušek.⁵⁵ Také při otevřeném nepřátelství ve dvacátých letech 20. století mezi učitelstvem a vyučujícími náboženství se kooperátorů zastává.⁵⁶ V archivních materiálech není známa žádná stížnost kooperátorů na P. Tenoru. Patrně k oboustranné nespokojenosti došlo jen v případě kooperátora Viktora Mastného, kdy si P. Tenora na jeho laxní přístup ke službě a velké absenci ve farnosti stěžuje v dopise na biskupství. Na obhajobu své stížnosti P. Tenora uvádí, „že službu

⁵³TENORA, R. *Z dějin farnosti náměšťské*, s. 36.

⁵⁴TENORA, R. *Z dějin farnosti náměšťské*, s. 26-27.

⁵⁵Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

⁵⁶SOkA Třebíč, Farní úřad Náměšť nad Oslavou, Kniha pamětí a instrukcí, inv. č. 4.

ve farnosti vždy rozděloval spravedlivě a raději na svoje bedra nakládal větší díl, což mohou všichni dosavadní kooperátoři potvrdit.⁵⁷

3.2 Správa farnosti před I. světovou válkou

Po převzetí farnosti r. 1908, v relativně klidném politickém období, (za pontifikátu papeže Pia X., brněnským biskupem byl Pavel, hrabě z Huyn, děkanem P. Jan Bádál ve Velké Bíteši), začal P. Tenora ihned s důkladnými opravami náměšťského kostela a fary, rozsahem od nákupu nového vybavení, např. výpomocná zповědnice, skříně na rochetu a alby, přes pokládání nové šamotové dlažby v kostele i na faře, výmalba stěn, apod.⁵⁸

Jeho velká znalost a láska k výtvarnému umění a vzácným památkám se projevovala při každé sebemenší opravě a samozřejmě především při restaurování obrazů. Přestože bylo již v roce 1904 (tedy ještě za Tenorova předchůdce, děkana Augustina Formana) při generální vizitaci biskupem Bauerem nařízeno, aby byl obraz na hlavním oltáři odstraněn a zakoupen nový, pokusil se nyní P. Tenora uchovat vzácnou památku a dal jej restaurovat.⁵⁹ Jeho zápis ve Farní knize zní: *„Bezprostředně potom dal jsem restaurovati veliký obraz na hlavním oltáři, jenž byl tak zašlý, že na něm ani jediné postavy viděti nebylo, a na více místech byl značně poškozen. Očistil a doplnil jej ke všeobecnému překvapení Alois Korzitský, malíř a řezbář ze Stenbergu za 240 K. Ježto jsme všichni s opravou úplně byli spokojeni, svěřil jsem témuž umělci i očištění všech ostatních obrazů a opravu oltářů, jež vesměs byly pokaženy nesmyslným lakováním.“*⁶⁰

Také fara se dočkala vnitřních úprav v podobě nové dlažby, natěračských prací, malování a úpravy poškozených fresek, úpravy dvora, nebo i nových dveří do předsíně.

⁵⁷Srov. MZA Brno, Biskupský ordinariát Brno, kart. 520, sig. M 289.

⁵⁸Farní kniha. Srov. SOkA Třebíč, inv. č. 4.

⁵⁹TENORA, R. *Z dějin farnosti náměšťské*, s. 31.

⁶⁰Zápis R.. *Tenory ve Farní knize*. Srov. SOkA Třebíč, inv. č. 4.

Že k svěřenému úkolu oprav a restaurování přistupoval svědomitě dokládá i zápis autora Vlastivědy moravské: „*Obraz sv. Jana na hlavním oltáři, který několikrát přelakován byl, po důkladné opravě r. 1908 zaskvěl se v původní umělecké kráse. Roku toho celý kostel ve všech částech byl opraven a kamennými dlaždicemi vkusně vydlážděn.*“⁶¹

I v dalším roce se věnoval neúnavně opravám: „*Roku 1909 jsem dal nově upravit tabernákl, který dosud byl velmi chudý. Co dřívě bylo červené dal jsem pozlatiti, co bylo bílé, dal jsem mramorovati, aby tvořil hlavní oltář jakýsi celek s pozadím.....Rovněž jsem dal opravit veškery kostelní lavice, jejichž vykládané části byli velice poškozeny. Natloukli do nich před lety neforemná dvířka, jež jednotlivé rodiny si uzamykaly, nic se neohlížejíc na to, že krásná stará práce původní velmi tím trpí.....Konečně jsem dal důkladně opravit veškerá stará, vzácná kostelní roucha, z nich celé kusy vyšívání bylo třeba umělecky doplniti.*“⁶²

Avšak s opravami byl teprve na začátku. Směle se chystal zvelebit zpustlý zevnějšek kostela i fary. Ale kde vzít na všechny tyto plány peníze? Největším dárcem byl zdejší spolek Živého růžence, v čele se slečnou Englishovou, která byla dlouholetou hospodyní předcházejícího pana faráře a děkana Augustina Formana. Sama také přispěla nemalými soukromými finančními dary.⁶³ Neváhal použít i vlastních finančních prostředků. Ale pro rozsáhlost oprav a plánů P. Tenory by to bylo málo, a tak se rozhodl uspořádat po městečku dobrovolnou sbírku, jejíž výtěžek chtěl věnovat na nákup soch do prázdných venkovních výklenků na průčelí kostela sv. Jana Křtitele v Náměšti. A ve strádání financí pokračoval dále, jak sám píše: „*Zároveň jsem svolal konkurenční výbor, abychom mohli provést opravy další. Jednání bylo dosti těžké, poněvadž ve skutečnosti již*

⁶¹DVORSKÝ, F. *Vlastivěda moravská*, s. 44.

⁶²Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁶³Zápis R. Tenory. Srov. SOKA Třebíč, inv.č 4.; *Bratrstvo růžencové* srov. SOKA Třebíč, Spisy týkající se jednotl. farních úřadů, inv. č. 495.

*skoro po 50 let konkurenčního výboru nebylo a na kostel povinně nepřispíval nikdo.*⁶⁴

Kostelní konkurenční výbor skutečně nebyl po dlouhou dobu vůbec ustanoven. O jeho ustanovení se zasadil až v r. 1899 děkan Augustin Forman. V roce 1900 byly svolány dvě schůze, na nichž byly schváleny jen nedostatečné opravy kostela. Pro neochotu členů již více schůze svolána nebyla. Toto se podařilo až v roce 1908 nově ustanovenému faráři P. Tenorovi. V kostelním konkurenčním výboru došlo k částečné výměně členů a takto fungoval po celou dobu působení P. Tenory v Náměšti. Ten byl také jeho stálým členem a plnil funkci nejen zapisovatele, ale dlouhá léta také funkci účetního. Svě členství ukončil na vlastní žádost v roce 1947 ze zdravotních důvodů.⁶⁵

Když se tedy podařilo vymoci povolení od konkurenčního výboru na asi 1600 K, začal s opravou střechy farního kostela. Spolu s tesařskými a pokrývačskými pracemi, které se pro nepředvídaný špatný stav trámů na věži prodražily, byl umístěn na věž také hromosvod, který se zakrátko také osvědčil, neboť při prudké bouři 7. června 1910 do kostela uhodilo.⁶⁶

Svou energii však nesoustředil pouze na kostel farní, ale zároveň se pouštěl do restaurování vnitřního vybavení a hlavního oltáře filiálního kostela v Naloučanech. I zde konal sbírku na investice po obci. Ještě za svého kaplanování také důkladně obnovil chudičský filiální kostel ve Vícenicích. Obec Vícenicická ho jmenovala, za tento záslužný počín, roku 1907 svým čestným občanem.⁶⁷

⁶⁴Zápis R. Tenory. Srov. SOkA Třebíč, inv. č. 4.

⁶⁵Záписы заседacích протоколů kostelního konkurenčního výboru. Srov. SOkA Třebíč, Spisy týkající se jednotl. farních úřadů, inv. č. 496.

⁶⁶Zápis R. Tenory. Srov. SOkA Třebíč, inv. č. 4.

⁶⁷Tamtéž.

Bylo třeba však pamatovat také na chrámy Ducha svatého, a tak se v Náměšti po dlouhé přestávce (56 roků) konali od 10. do 22. dubna 1909 **třetí misie**. Kázali zde redemptoristé z brněnské koleje.⁶⁸ P. Tenora sám byl s průběhem misí nadšen a takto je zhodnotil: „*Ačkoli takzvaná inteligence i v Náměšti Kristu a církvi z velké části jest odcizena, přistoupilo přece ku sv. svátostem 2356 lidí a průvodu při svěcení misionářského kříže se účastnilo z celého okolí aspoň 4000 věřících. Slavnosti tak okázalé není v Náměšti pamětníka.*“⁶⁹

Celkem se v Náměšti uskutečnily misie pětkrát, z toho za působení P. Tenory třikrát, a to ještě v roce 1925 a 1937, taktéž s hojnou účastí věřících.⁷⁰

Tenorovu správu farnosti v roce 1910 při **generální vizitaci** kladně ocenil biskup Pavel, hrabě z Huyn a písemně vyslovil pochvalu za důstojné provedení oprav kostelů, povznesení duchovního života, vyučování mládeže a usilovnou snahu o rozkvět katolického spolkového života.⁷¹

Taktéž další roky, aniž by kdo tušil jaká pohroma se pro farnost, zemi i celou Evropu blíží, ubíhaly ve znamení neúnavného zvelebování chrámu Páně v Náměšti i v okolí. Například náměšťský kostel se dočkal deseti nových vitrážových oken s obrazy svatých, naloučanský nového harmonia, a proběhly také stavební změny na náměšťské faře. Část pozemku farské zahrady a kaplanka musely být prodány obci, jež chtěla rozšířit budovu zdejší obecné školy o školu měšťanskou. Bylo tedy nutno v prostorách fary přebudovat pokoje pro kaplany.⁷²

Další úpravy a opravy již ale zastavila I. světová válka, jež zachvátila téměř celou Evropu a svět.

⁶⁸TENORA, R. *Z dějin farnosti Náměšťské*, s. 28.

⁶⁹Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁷⁰TENORA, R. *Z dějin farnosti Náměšťské*, s. 28.

⁷¹Zápis R. Tenory. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁷²Zápis R. Tenory. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.; *Prodej náměšťské kaplanky*. Srov. SOKA Třebíč, Spisy týkající se jednotl. farních úřadů, kart. VI.F, inv. č. 408.

3.3 První světová válka

V Sarajevu byl dne 28. června 1914 zastřelen následník trůnu, arcivévoda František Ferdinand se svou manželkou, kulkami srbského nacionalisty. Po zaslání ultimáta Srbsku, které podmínky Rakousko-Uherska nepřijalo, byla dne 28. července 1914 vypovězena Rakousko-Uherskem Srbsku válka, která postupně zachvátila celou Evropu (bojovalo se také v Asii, Africe a všech oceánech).⁷³

Mobilizace odvedla na frontu podstatnou část mužů, odešli dělníci, řemeslníci, lékaři i učitelé. I z náměšťské farnosti téměř všechno zbraněschopné mužstvo bylo povoláno k vojenské povinnosti. Tenorův zápis z této doby ve farní knize zní: *„Hleděl jsem s vojáky zůstatí ve styku. Během války obdržel jsem od nich přes 2000 dopisů a lístků, na něž jsem vesměs odpovídal. Kromě toho psal jsem několik tisíc adres na dopisy, jež domácí posílali na vojnu a hlavně do zajetí, jakož i veliký počet různých žádostí, za zproštění služby vojenské, o dovolenou, atd.“*⁷⁴

Čím déle válka trvala tím více přinášela úzkostí a strádání. Stoupala drahota, ve městě vzrůstal nedostatek potravin a hlad. Válka znamenala veliké ztráty na životech i majetku, církevního nevyjímaje. Monarchií byly vypisovány válečné půjčky, k jejímž upisování byly nuceny školy, fary, spolky i jednotliví občané.⁷⁵ *„První pohromou byly válečné půjčky“*, píše P. Tenora do farní kroniky, *„při první nebylo žádného přímého nucení, proto asi žádný z kostelů ani z kněží ničeho neupsal. Ale hned jakmile byla vypsána půjčka druhá, upsal náš biskup ve veliké horlivosti, aby si zajistil přízeň Vídně pro další postup, za diecési 1 milion korun. Od té chvíle nastaly pro správce kostelního jmění těžké chvíle. Mnohá beneficia dala na válečné půjčky všecko, nemajíc ani tušení, že se tím pouštějí do hry nanejvíc nebezpečné. Jedinou omluvou může jim býti nátlak, který se na ně*

⁷³HONZÍK, M.; HONZÍKOVÁ, H. 1914-1918: léta zkázy a naděje. Praha : Panorama, 1984, s. 5. ISBN neuvedeno.

⁷⁴Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁷⁵STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. Náměšť nad Oslavou, s. 84.

činil, ač přece bylo povinností, aspoň se brániti.“⁷⁶ P. Tenorovi se nakonec podařilo upsaných 14 000 K. před koncem války na vlastní náklady vyplatit a s téměř nulovou ztrátou prodat, a tím uchránit farnost finančních ztrát.⁷⁷

Po prohrané válce a rozpadu mocnářství tyto půjčky propadly.

Také nedostatek barevných kovů, dosud sbíraných školáky, dospěl k situaci, že bylo v roce 1916 přistoupeno k rekvizici kostelních zvonů. V celé náměšťské farnosti se nacházelo celkem 12 zvonů (kostel farní měl 3 zvony a umíráček, kaple sv. Anny 2 zvony, v Naloučanech byly 3 zvony a ve Vícenicích taktéž 3 zvony). Ze všech měl zůstat jen jediný zvon, a to na věži farního kostela. S tím se nechtěl P. Tenora smířit, bohužel ale všechny zvony byly mladšího data, a tak nebylo možné se odvolávat na jejich starobylost. Použil tedy lsti, která se zdařila. Dvěma vícenicickým zvonům přepsal data výroby na rok 1520 a 1600. Nakonec se mu podařilo vlídným přijetím a jednáním s vojenským zástupcem Ludvíkem Schottenbergerem, zachránit z celé farnosti celkem 7 zvonů.⁷⁸

Bohužel však ale u této rekvizice r. 1916 nezůstalo a již v r. 1917 byl odvezen další zvon a umíráček z farního kostela a také z obecních zvonnic ze Zňátek a Ocmanic. „*Se zvony loučily jsme se těžce, když jsem jim dával z kazatelny Sbohem, když se naposledy společně rozezvučely a zvláště když hlavní zvon na věži byl rozbíjen na kusy, mnozí hlasitě si zaplakali a dojatai byli všichni. Zvolna jsem připravoval akci na pořízení nových zvonů.*“⁷⁹

Brzy po rekvizici zvonů došlo také na varhany, zachráněny měly být také jen varhany vynikající starobylostí nebo uměleckým provedením. Z náměšťské farnosti, přestože měly být demontovány všechny, padly po velkém úsilí

⁷⁶Zápis R. Tenory. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁷⁷Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.; *Válečná půjčka*. Srov. SOKA Třebíč, Spisy týkající se jednotl. farních úřadů, kart. III.D, inv. č. 380.

⁷⁸SOKA Třebíč, Spisy týkající se jednotlivých farních úřadů, Zvony 1846-1947, kart. VII.B, inv. č. 415.

⁷⁹Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

P. Tenory jen píšely z varhan naloučanských. Podařilo se mu tedy zachránit varhany náměšťské, špitální, zámecké i vícenické.⁸⁰

I ostatní kovové věci byly z kostelů zabírány. „V noci jsem všechny cennější věci vynášel sám z kostela a ukryval jsem je před náhlými prohlídkami. Jen zcela bezcenné věci jsem obětoval zdarma, abych se mohl něčím v případě nutnosti vykázat...Když však rekvisice nebraly konce, rozhodl jsem se, že kostelu zachovám, aspoň co se zachovati dá a co bych rozhodně musil odvést, že prodám soukromě za vyšší cenu...Peněz těch použil jsem na kostelní potřeby farního kostela.“⁸¹

3.4 Vznik republiky a meziválečné období

Od jara roku 1918 začíná narůstat sociální hnutí, stávkový a hladový bouře se staly každodenním jevem po celých Čechách. Vážným příznakem prohloubení vnitřní krize monarchie byly i vojenské vzpoury a masové dezerce. Rakousko-Uhersko se postupně ocitá již na pokraji propasti rozpadu.⁸²

„Ve stísněné náladě vešli jsme do roku 1918. Válka nebrala konce, penězi, dohody a bezhlavostí Vídně stále více rozdmýchávána nespokojenost v říši - bylo cítiti, že blíží se katastrofa. Zradou Uhrů, Charvátů a Čechů, zřítíla se jižní fronta a 28. října prohlášena v Praze samostatnost bývalých Zemí koruny české a Slovenska. „Národ“ jásal a komu bylo líto staré monarchie, neodvážil se to říci aspoň veřejně“.⁸³

Národní výbor za pomoci organizační struktury domácího odboje postupně zbavoval věrnosti dosavadnímu státu státní úředníky a bral je do přísahy.⁸⁴

⁸⁰TENORA, R. *Z dějin farnosti*, s. 32.; Srov SOKA Třebíč, Spisy týkající se jednotlivých farních úřadů, kart. VII B, inv. č. 416.

⁸¹Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁸²*Sborník dokumentů k vnitřnímu vývoji v Českých zemích za 1. světové války 1914-1918*. Praha : Státní ústřední archiv, 1997, s. 6. ISBN 80-85475-35-9.

⁸³Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁸⁴*Sborník dokumentů k vnitřnímu vývoji v Českých zemích za 1. světové války*, s. 6-7.

Také Okresní národní výbor v Třebíči uložil, aby v zastoupení předsedy přijal Josef Trubáček ode všech státních, zemských a samosprávných úřadů v Náměšti a v soudním okrese Náměšťském slib věrnosti a poslušnosti zákonů a nařízení vydaných pod svrchovaností československého státu Národním výborem. Toto je zápis kronikáře Josefa Trubáčka oné události: „*Na vyzvání se dostavili dne 30. října 1918 přednostové všech veřejných úřadů ve slavnostním úboru na radnici v Náměšti do zasedací síně a složili by vše o významu úkonu poučení, slib o věrnosti a poslušnosti do rukou člena Národního výboru Josefa Trubáčka.....Byl to výkon slavný a zvláště památný.*“⁸⁵

Stejnou událost zachycuje z jiného úhlu pohledu taktéž P. Tenora ve Farní knize: „*Na středu 30. října svolala nová „vláda“, kterou v Náměšti zastupoval řídící učitel na odp. Josef Trubáček, zástupce všech úřadů na radnici, aby složili povinný slib. Šel jsem tam jak na Golgotu. Ne že bych nebyl dobrým Čechem, ale cítil jsem, že nastává těžký boj církvi katolické, k níž vždy věrně jsem se hlásil, poněvadž v čele „osvobozené“ vlasti stáli zarytí její nepřátelé s Tomášem Masarykem, budoucím prezidentem, v čele.*“⁸⁶

Výbuch vlny antikaticismu na sebe skutečně nenechal dlouho čekat. V lidovém prostředí vyústil do řady excesů v podobě obrazoborectví, plundrování kostelů, kaplí, božích muk, křížů, došlo také ke stržení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí.⁸⁷ Tato nevráživost lidí vůči církvi a katolicismu však nepramenila pouze z odporu vůči minulému režimu. Byly tu i další pohnutky, mnohdy navenek skryté. Církev mnohým lidem připomínala existenci jistých etických a morálních hodnot a byla vnímána jako instituce, která prochází lidským životem od narození až do smrti, přitom jejich život řídí, omezuje jejich

⁸⁵Zápis J. Trubáčka v Pamětní knize města Náměště nad Oslavou 1918-1945. Srov. Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou 1918-1945.

⁸⁶Zápis R. Tenora ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁸⁷MAREK, P. *Církevní krize na počátku první československé republiky (1918-1924)*. Brno : L. Marek v Brně, 2005, s. 46. ISBN 80-86263-57-6.

svobodnou vůli a myšlení. Církev se ocitá v roli jejich špatného svědomí. Ztratili k ní pozitivní vztah a také ona je už neoslovovala.⁸⁸

Jako reakce na austrokatolicismus, na těsné sepětí Habsburků a jejich státu s římskokatolickou církví mělo vystřídat vytačení církve z veřejné sféry, z politiky, kultury a zejména školství.⁸⁹ *Nový „svobodný“ vzduch poznali jsme hned po převratě ve škole. Hned přestaly se cvičiti s dětmi školními kostelní písně... Učitelská bezcharakternost zjevila se v celé nahotě. V květnu složili dva učitelé Š... a S... varhanictví. Ve Vícenicích stal se učitelem N... z Třebíče, zuřivý pokrokář a atheista, jenž se přestal s dětmi ve škole modliti. Stejně si počínal i naloučanský učitel H..., oba však překonal ocmanický učitel P... Hned po převratu počal vystupovati výbojně, kooperátora Haňku nechtěl již pustiti do školy na křesťanské cvičení dospělých i dětí, odstranil z učírny kříž a děti vedl ku zjevné nevěře... Ještě v Ocmanicích vystoupil se svou manželkou z církve a zůstal bezvěrcem.*⁹⁰

Také bylo kooperátorovi znemožňováno vyučovat náboženství v naloučanské škole tím, že si škola sama zvolila vyučovací den náboženství bez předchozí domluvy s farářem. Vzhledem k vytíženosti obou a velkému počtu škol, ve kterých vyučování zajišťovali, by tímto došlo k ukončení hodin náboženství na této škole. P. Tenora požádal o rozhodnutí sporu okresní školní radu, a ta rozhodla v jeho prospěch.⁹¹

Ale měly nastat pro církve ještě horší časy. Velkou bolestí byl pro P. Tenora vznik Československé církve, a s tím spojené odpadové hnutí od Církve římskokatolické nejen kněží, ale především věřících. Její vznik je spojen s politickými změnami po první světové válce, kdy nově vzniklá Československá republika hledala nejen politickou, ale i duchovní a náboženskou identitu. Po vzniku ČSR se mezi lidmi šířil odmítavý postoj ke katolické církvi jako

⁸⁸MAREK, P. *Církevní krize na počátku první československé republiky (1918-1924)*, s. 36-37.

⁸⁹Tamtéž. s. 14.

⁹⁰*Zápis R. Tenory ve Farní knize*. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

⁹¹*Korespondence k výuce náboženství*. Srov. SOKA Třebíč, Farní úřad Náměšť nad Oslavou, Věci všeobecné a výuka náboženství, kart. VII E, inv. č. 425.

zdiskreditovanému nástroji habsburské moci a znovu se objevila snaha o její reformu zevnitř, zejména u modernistických kněží z Jednoty katolického duchovenstva.⁹²

*„Církví nastaly těžké chvíle, zvláště když mnozí kněží Bohumilem Brodským (Zahradníkem) a bývalým profesorem náboženství z Plzně Farským v revoluční horečce se povolání svému zpronevěřili a založili „církev“ novou československou. Naše diecéze je dosud, díky Bohu, postižena nejméně, jen velmi málo kněží apostasovalo.“*⁹³

Ale přesto v červenci 1920 přišla za P. Tenorou deputace farníků z Naloučan a žádala, aby se o pouti konala bohoslužba v českém jazyce. P. Tenora jim nemohl vyhovět, a protože zatím nikdo z naloučanských farníků nepřestoupil k Československé církvi, mohli jim vyhovět „odpadlí“ kněží pouze za úplaty.⁹⁴

Ve farnosti nastal sice úbytek věřících a do vypuknutí druhé světové války se odhlásilo z katolické církve 158 osob, ale 77 se jich, po počáteční euforii, zase vrátilo.⁹⁵

P. Tenora nezapomněl na smutek a předsevzetí, které si dal při neblahé rekvizici zvonů. Počátkem roku 1924 se obrátil o radu na Chránové družstvo v Pelhřimově a na základě jejich rady oslovil dvě firmy – firmu Richard Herold v Chomutově a firmu Adolf Hiller, vdova a syn, ke zpracování nabídky. A samozřejmě začal na nové zvony shánět peníze. Nakonec se rozhodl, po špatné zkušenosti s brněnskou firmou, zadat práci firmě chomutovské a objednal u nich výrobu celkem sedmi zvonů, i pro kostely filiální.⁹⁶ *„Podepsáním a odesláním smlouvy spadl mě kámen ze srdce, psal jsem v té věci nejméně sto dopisů, radil jsem se ústně i písemně se všemi, u nichž jsem předpokládal jakési zkušenosti*

⁹²http://cs.wikipedia.org/wiki/Církevčeskoslovenská_husitská/

⁹³Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOkA Třebíč, inv. č. 4.

⁹⁴Tamtéž.

⁹⁵TENORA, R. *Z dějin farnosti*, s. 22.; *Knihy změn vyznání*. Srov. SOkA Třebíč, Farní úřad Náměšť nad Oslavou, inv. č. 40.

⁹⁶*Korespondence týkající se zvonů ve farnosti*. Srov. SOkA Třebíč, Farní úřad Náměšť nad Oslavou, Spisy týkající se jednotlivých farních úřadů, Věci kostelní, kart VII. B, inv. č. 416.

a učinil jsem – to mohu napsati s dobrým svědomím – co vůbec bylo v mé síle a moci, jen abych drahé své farnosti zajistil zvony co nejlepší.“⁹⁷

Konečně nastal dlouho očekávaný den a s ním spojená velká slavnost. V neděli 12. srpna roku 1928 byly do kostelní věže nainstalovány dva nové zvony náhradou za zrekvírované v I. světové válce. Velký zvon o hmotnosti 1051 kg nesl jméno sv. Václava, druhý zvon měl hmotnost 427 kg a nesl jméno Panny Marie.⁹⁸

*„Počali jsme konati poslední přípravy ku slavnostnímu svěcení. Městská rada, bez mé zvláštní žádosti se usnesla, že účastní se svěcení kooperativně a vyzvala všechny majitele domů, aby v neděli ozdobily své domy prapory... V neděli 12. srpna o půl třetí odpoledne vyšel jsem se dvěma kněžími a velikým zástupem lidu za zpěvu písně „Bože cos ráčil před tisíci roky..“ k domu Riswangerovu, kde byly zvony uloženy na dvou vyzdobených vozech, a odkud jsem vedl nepřehledný zástup lidu k farnímu kostelu, u něhož čekalo již kněžstvo, zpěváci a četní hosté...Slavnostním požehnáním, za něhož zvony zdvíhány na věž, zdařilá slavnost ukončena. Hodinu později se zvony ku všeobecné radosti poprvé rozezvučely; ve mnohých očích leskly se slzy...“*⁹⁹

Další slavnostní událost pro městečko i okolí roku 1928 ale Tenora ve svých zápiscích ve Farní knize vůbec nezmiňuje. Byla jí návštěva prezidenta republiky T. G. Masaryka v Náměšti nad Oslavou. Uskutečnila se 13. června 1928 a Tenora ji nezmiňuje i přesto, že byl jako jeden z významných obyvatel města prezidentovi představen.¹⁰⁰

V roce 1930 došlo k velkým změnám na radnici. Jako reakce na nesolidní jednání členů agrární strany s hrabětem při lesní reformě, složili členové

⁹⁷Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4. ; *Korespondence týkající se zvonů ve farnosti*. Srov. SOKA Třebíč, kart VII. B, inv. č. 416.

⁹⁸STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 217. ; *Korespondence týkající se zvonů ve farnosti*. Srov. SOKA Třebíč, kart VII. B, inv. č. 416.

⁹⁹Zápis R. Tenory ve Farní knize. Srov. SOKA Třebíč, inv.č. 4.

¹⁰⁰STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 89.

zastupitelstva mandáty a došlo k novým volbám.¹⁰¹ „R. 1930 přinesl velké změny na obci. Došlo k reformě lesní, či lépe řečeno k částečné konfiskaci lesů velkostatkářských. Mladý majitel velkostatku neměl žádných zkušeností a neměl ani štěstí na dobré rádce.....Hraběti naslibovali, že mu velká většina lesů zůstane, dá-li agrárnímu hospodářskému družstvu pivovar a nezkušený velkostatkář sedl na lep. Když byl špinavý ten obchod odhalen, vystoupila lidová strana na radnici proti němu a získala i všechny strany ostatní, takže agráři zůstali osamoceni. Složili jsme všichni mandáty a došlo k novým volbám....Mně se již radnice nadobro zprotivila, proto jsem mandátu nepřijal a za nic na světě se již do obecního zastupitelstva, v němž jsem byl asi 20 let, více voliti nedám.“¹⁰²

V roce 1932 došlo k dalším rozsáhlým opravám kostela i farní budovy nákladem kostelního konkurenčního výboru i z darů dobrodinců. Na kostel byla dána nová krytina a okapové roury, natažena nová omítka a opraveny věžní hodiny. Současně byl opraven i vnitřek kostela - oltáře, kazatelna, křtitelnice vyleštěny a obrazy vyčištěny a pozlaceny. Taktéž byla opravena poškozená kostelní malba. Spolu s kostelem byl opraven i sešlý zevnějšek fary.¹⁰³

Oprava je zaznamenána také v městské kronice: „Letos byla péčí děkana Richarda Tenory provedena rozsáhlá vnější oprava farního kostela i fary. Budovám dostalo se nové omítky, na kostele byla vyměněna křidlice a kostelní hodiny byly opatřeny novým ciferníkem. Vzhled obou starých budov se úplně změnil a Masarykovo náměstí ozdobil.“¹⁰⁴

Zatím nikdo netuší, že opravené budovy a kostel se svou krásou dlouho chlubit nebudou. Blíží se totiž další katastrofa pro zemi v podobě protektorátu, a následně také pro celý svět v podobě druhé světové války.

¹⁰¹STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 91.; *Farní kniha*. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.; SOKA Třebíč, Archiv města Náměšť nad Oslavou, inv. č. 12.

¹⁰²*Ze zápisu R. Tenory ve farní knize*. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

¹⁰³Farní kniha. Srov. SOKA Třebíč, inv.č. 4.; TENORA, R. *Z dějin farnost*, s. 33.

¹⁰⁴*Zápis R. Hořínka v Pamětní knize města Náměště nad Oslavou*, s. 142. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

3.5 Druhá světová válka

Po obsazení republiky v březnu 1939 došlo k mnoha změnám, například německo-české označování úřadů, obchodů i silničních rozcestníků, německo-české byly úřední tiskopisy, i školní vysvědčení. Byl zaveden přidělový systém na potraviny, oděv, obuv i jiné životní potřeby.¹⁰⁵ Německá nařízení zasahovala i do samosprávných sborů a vyloučila z nich legionáře. Okupaci pocítilo i naše město, když asi týden po obsazení republiky přišlo do Náměště německé vojsko a obsadilo budovu školy. V ní se tři týdny nemohlo učit. Pak zase odešlo.¹⁰⁶

Prvního září 1939 vypukla válka s Polskem. Téhož dne došlo k zatčení čelnějších mužů ve všech našich větších městech, tito měli být zárukou, že nikde nebude porušen klid.¹⁰⁷

Mezi zatčenými, předními představiteli města Brna a římskokatolické církve, byl náměšťský rodák, syn dlouholetého místního radního, Msg. Karel Fanfrdla, a také bratr náměšťského děkana, kapitulní děkan svatopetrského dómu v Brně, Msg. Adolf Tenora. Na základě těchto zatčení Richard Tenora po celou dobu války úzkostně očekával také zatčení svoje.¹⁰⁸

Ve farní knize, kterou bylo možno o informace z protektorátu a II. světové války doplnit až po jejím skončení, píše děkan Tenora toto: „*S počátku nenápadně, ale stále citelněji se ukazoval útisk. Od rána do noci jsme psali a rozesílali do světa doklady o arijském původu, fary byly přímo obléhány žadateli o křestní a oddavkové listy; sám jsem jich psal mnoho tisíců.*“¹⁰⁹ Říšské úřady totiž nařídily, že každý občan musí mít doklady o árijském, tj. nežidovském původu. Státní zaměstnanci, úředníci a učitelé dokonce zpětně po tři generace.

¹⁰⁵FRAJDL, J. *Protektorát Čechy a Morava 1939-1945*. Moravská Třebová : Diatex, 1993, s. 3-7. ISBN neuvedeno.

¹⁰⁶Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou 1918-1945, s. 371. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.; STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 103.

¹⁰⁷FRAJDL, J. *Protektorát Čechy a Morava 1939-1945*, s. 5. ; Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹⁰⁸STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 105. ; Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹⁰⁹Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

Tyto doklady mohli získat jedině z matrik, které byly uchovávány na farách.¹¹⁰ „Díval jsem se na ně jako na práci pro ďábla, poněvadž všem, kdo nemohli se jimi vykáhati - a bylo jich na tisíce, hrozila ztráta existence i majetku. Před naším zabráním a na počátku okupace jsem pomohl asi sedmi fingovanými listy dvěma neznámým rodinám...Byl jsem přesvědčen, že tím konám dobrý skutek a ani mě nenapadlo do jakého nebezpečí se tím vydávám...Obě rodiny byly mě naprosto neznámé a nepřijal jsem od nich za svou úsluhu ani halíře. Těžce jsem na to doplatil jak hmotně, tak úzkostí, kterou jsem pociťoval v bezesných nocích, a kdykoliv se v Náměšti objevilo gestapácké auto.“¹¹¹

Od roku 1942 došlo nařízení, že matriky se musí vést buď německy, anebo německo-česky. Přestože to znamenalo více práce, zvolil děkan Tenora druhou variantu.¹¹² Kvůli německému úřadování musel také ve svých 70 letech podstoupit zkoušku, i se svými kooperátory, z německého jazyka.¹¹³

Nedostatek materiálu na výrobu nových zbraní znamenal v roce 1942 novou rekvizici zvonů. Ze zápisu ve Farní knize vybírám: „R. 1942 došlo k nové rekvizici zvonů, jež byla daleko bezohlednější a říznější než v první světové válce. V celé náměšťské farnosti měl zůstatí jediný náměšťský umíráček a pro velikou starobylost jeden ve Vícenicích. Teprv po dlouhém vyjednávání s německým přednostou Památkového úřadu podařilo se mně za účinné pomoci notáře Dr. Maiwalda zachrániti zvon náměšťský z r. 1665; náhradou musel býti vydán umíráček.... Vícenický zvon jsme nedovolili sejmouti, doufajíce do poslední chvíle, že snad přece se podaří jej zachrániti. Všechny intervence byly však marny, v dubnu museli jsme jej sejmouti vlastním nákladem a dodatečně odvézt do Třebíče.“¹¹⁴

Také hlad a bída se s dlouho trvajícím válkou začaly hlásit o slovo. Drahota v obchodech stoupala, doprovázená nedostatkem i základních potravin. Z měst

¹¹⁰STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 105.

¹¹¹Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹¹²TENORA, R. *Z dějin farnosti*, s. 36.; Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹¹³Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹¹⁴Tamtéž.

putovali lidé pro potraviny na venkov a nouze bylo většinou sobecky zneužíváno. Ale nebylo tomu tak vždy. Na vesnicích pamatovali na svého duchovního správce při zabíjačkách, či s domácími vajíčky. Mezi velké dobrodince, kteří hojně vypomáhali svým bližním, byla rodina Jeřábkova z naloučanského mlýna. Děkan Tenora na ni píše ve svých pamětech chválu a jistě právem: „*K nejšlechetnějším v celém hejtmanství patřila rodina Jeřábkova, do jejíhož mlýna chodívala denně celá proceství; pan Jeřábek s největší obětavostí pomáhal všem; často dával mouku zdarma a ani v jediném případě nepřestoupil maximální ceny. Po celých sedm let dodával nám na faru každých čtrnáct dní „pecínek chleba“, říkali jsme těm „pecínkům“ mlýnská kola, vážily vždy 10 -12 kg. A mnohdy nám posílali i mouku, maso, drůbež a vůbec všecko, čeho jsme nezbytně potřebovali. Rodině Jeřábkově nemůžeme býti dosti vděční, bez ní bychom nejednou byli měli hlad. V nejhorší době, roku 1944 pravil jsem paní Jeřábkové, že bych se nestyděl před celým kostelem jí políbiti ruku a pravím upřímně, že bych tak učinil i dnes.*“¹¹⁵

„*V ustavičném soužení a ve věčném strachu plynuly týdny a měsíce. Kdykoli se ukázalo gestapácké auto, vždy s úzkostí jsme čekali, koho zase odveze. Dvakrát zastavilo před farou. Bylo to v době, kdy soustavně byli zatýkáni kněží, proto jsem byl jist, že přijelo pro mne a byl jsem připraven na všecko. Naštěstí jednalo se v obou případech o omyl...*“¹¹⁶

Spolu s pokračující bídou a rostoucím útlakem rostl odpor proti okupantům, který vyvrcholil v jarních měsících roku 1945. Již na podzim roku 1944 hlásili náměšťští četníci výskyt protiněmeckých letáků. Dne 14. března 1945 došlo k první destrukci na železnici v blízkosti města. Následkem uvolnění kolejí vykolejil za mostem vlak.¹¹⁷

Počátkem roku 1945 se také usídlili v Náměšti němečtí vystěhovalci z Maďarska, kteří byli ubytováni v malém zámečku Schönwald poblíž Náměště. V březnu obsadili školu, sokolovnu i některé soukromé byty uprchlíci z Horního

¹¹⁵Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹¹⁶Tamtéž.

¹¹⁷SKUTIL, J. *Náměšť nad Oslavou*, s. 138.

Slezska, které v polovině dubna vystřídalo vojsko. Na faře byl umístěn oddíl vojenské policie, a tak se stala kasárnou německého polního četnictva. 23. dubna zaútočili na faru partyzáni,¹¹⁸ tuto událost líčí Richard Tenora jako přímý účastník ve Farní kronice takto: „23. dubna jsem seděl s důstojnými pány u oběda. V tom ozvala se rána z pušky. Nevšimli jsme si toho, myslili jsme, že na dvoře zastřelili vojáci jako den předtím krávu. Za malou chvíli padla druhá, daleko silnější rána a z oken se začalo sypati sklo. Vyskočil jsem a běžím k oknu a z venku slyším výkřik: Rusi jsou tady! V tom vběhla do světnice hospodyně. Na chodbě se srazila s partyzánem Sázavským. Ukázal na moje dveře a vykřikl: Jsou dole Němci? Hospodyně úlekem nemohla ze sebe vypraviti slova, jen hlavou dala znamení, že nejsou. Tak rychle zamknout! Vykřikl partyzán. Nevěděli jsme co se děje, všichni jsme se přikrčili ke zdi. Zatím se hnál jeden ze šesti partyzánů, kteří přijeli z Mohelna, do prvního poschodí. Kromě důstojníků tam bylo asi 15 německých vojáků. Všichni utekli do nejzazší světnice a tam se tlačili ke zdi. Partyzán v první světnici dvakrát vystřelil a sestupoval dolů... Zda někoho zasáhl nebylo možno zjistiti... Když byl partyzán již asi v síni hodili po něm dva ruční granáty, jeden na schody, druhý oknem před faru. Na schodišti padl granát na dlážku pod výklenkem s Nejsvětější Trojicí a způsobil spoustu. Strop potrhán, zdi na mnoha místech rozpuštěny, všechna okna rozbita, kamenné zábradlí na čtyřech místech poškozeno, jenom dřevěné sousoší nepoškozeno. Granátu hozenému před faru padlo za oběť 40 skleněných okenních tabulí. Šťastím bylo, že se partyzáni v Březníku opili; kdyby byli střízliví a několik Němců usmrtili, mohlo to s Náměští špatně dopadnout.“¹¹⁹

Dne 26. dubna přijeli do Náměště týlové i záložní jednotky 6. motorizované pancéřové divize, ve městě a v okolí, kde obsadili všechny byty, se ubytovalo několik tisíc vojáků. Ulice byly plné vojenské techniky. Město bylo uzavřeno, ani zemědělci nesměli vyjet na pole.¹²⁰

¹¹⁸SKUTIL, J. *Náměšť nad Oslavou*, s. 138; Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹¹⁹Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹²⁰STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 107.

Dne 1. května 1945 začali Němci na čtyřech místech navrtávat otvory do barokního mostu, aby tento mohli po ústupu odstřelit. *„Přiběhl ke mně městský komisař Blecha, abychom ihned zakročili u velícího hejtmana na záchranu vzácné památky. Zaběhl jsem ještě do kanceláře a požádal jsem staříčkého notáře Maiwalda, aby šel s námi. Byli jsme přijati po vojensku. Hejtman nám odpověděl, že je válka a přestávají všechny sentimenty. Tu se dr. Maiwald, zdejší rodák a poctivý Němec, který nikdy žádnému Čechovi neublížil a jako dlouholetý starosta měl o město velké zásluhy, zhroutil; padl na židli a dal se do usedavého pláče. Pohled na zhrouceného kmeta byl tak dojemný, že i hejtman změkl; ochotně svolil, abychom zachránili sochy na mostě, a zaručil se, že dá most zničit jen v případě nezbytné nutnosti. Tázal jsem se zdali by při tom hrozilo nebezpečí také kostelu „Ne,“ odpověděl, „jen okna zařvou.“ „Smíme je tedy vysadit?“, „Chcete-li, beze všeho.“¹²¹*

S úklidem soch, jakožto i s úschovou kostelních oken ochotně pomáhali všichni občané.

V pondělí 7. května 1945 v 14.30 hodin se v jirchárně u Vrzáčků poprvé sešel ilegální revoluční národní výbor. Z těch co se tam sešli, jsou s určitostí známí čtyři – Eduard Vrzáček, Josef Brůzl, Vilém Papírník, Richard Tenora.¹²² P. Tenora se o této schůzce ve farní knize zmiňuje: *„V neděli 6. května večer přišel ke mně zdejší tiskař Papírník a oznámil mně, že jsem vybrán spolu s několika čelnějšími osobami za člena národního výboru, který prý jest již sestaven. Byl jsem tím trochu překvapen, poněvadž jsem se vždy politice zásadně vyhýbal, a odpověděl jsem mu, že si to rozmyslím.“¹²³*

Téhož dne těsně po 19 hodině zažila Náměšť první, a také poslední sovětský nálet. *„V tom zaduněla hromová rána a nastala tma. Spěchám do kuchyně a proti mně běží hospodyně a volá, že právě proletěl oknem kolem její hlavy kus železa. Zatáhli mne do sklepa, v němž jsem zůstal asi tři čtvrtě hodiny;*

¹²¹Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹²²STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 108.

¹²³Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

z venku bylo stále slyšeti hrozivé rány z výbuchů. Konečně vyjdu ven na chodbu. Tmu již rozptylovala zář požáru. Jdu na dvůr a zhrozil jsem se: všude plno kamení a trosek, mohutné farní stáje a chlévy spolu s klempířskou dílnou Synkovou, která byla v jejich části, úplně rozmetány...Zůstal jsem i s kaplanem na živu skoro jen zázrakem...V tom přišel německý major Fuchs, šly jsme se spolu podívat do zahrady. Nové překvapení: hned za prádelnou dopadlo do zahrady šest ruských bomb a zanechaly po sobě kratery jako světnice veliké. Major se na ně díval a pravil: „Máte z pekla štěstí, kdyby si byli jen o půl sekundy pospíšili, byly by bomby padly na faru a na kostel a všecko i se školou bylo kaput.“¹²⁴

Jedinou obětí bombardování ve městě byla starší žena,¹²⁵ paní Marie Šmardová, matka troubského kaplana. *„Měla smutný pohřeb; manžel a nejmladší její syn byli těžce zraněni a nemohli ji doprovodit. P. Karlovi nemohla o něm býtí podána zpráva, nebylo s Troubskem možné spojení.“¹²⁶*

Následující den, 8. květen 1945, byl pro Náměšť dalším dnem hrůzy. Obyvatelstvo se vzpamatovalo z večerního náletu a kolem bylo vidět, že se 6. divize chystá k boji. Všichni věděli, že pokud k němu dojde, bude Náměšť i s okolními vesnicemi srovnána se zemí. Naštěstí o osmé hodině večerní začal její kvapný odjezd směrem na Třebíč. Útěku již nikdo nevelel, a tak nikdo nedal ani příkaz k vyhození barokního mostu.¹²⁷

Náměšť byla osvobozena dne 9. května 1945 v 8 hodin 15 minut Rudou armádou. Ta byla uvítána ve městě s ohromným nadšením, které ale velmi brzy vyprchalo. P Tenora píše: *„Ale radost naše netrvala dlouho. Hned po poledni začali po domech rabovat a znásilňovat ženy a děvčata. Na mnohých místech a v mnohých domech se ozýval pláč... Na tu noc nezapomenu do smrti. Fara ze všech stran otevřená, vrata a dvěře vyraženy, okna rozbita, na dvůr přijížděla stále ruská auta, všude řvaní opilých vojáků... Šel jsem do prvního poschodí, bylo*

¹²⁴Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹²⁵STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 108.

¹²⁶Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹²⁷STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 108. ; Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

již prázdné, ale pohled do světnic byl žalostný...V první chvíli ani nebylo možno zjistiti, co všechno schází, celkovou ztrátu jsme poznali teprve po několika dnech...První den osvobození, na které jsme se všichni tolik těšili, uplynul neblaze; tak jsme si tu „svobodu“ nepředstavovali.“¹²⁸

Na radnici také hned zasedal Revoluční výbor Národní fronty, který byl ustaven již před dvěma dny, nyní však dostával svoji definitivní podobu, P. Richard Tenora byl ustanoven jako vedoucí kulturního referátu.¹²⁹

Také hned 9. května na příkaz sovětského generála byli všichni občané německé národnosti z města a okolí internováni ve škole, první výslechy prováděli partyzáni v souladu s historickou zkušeností, tedy dosti nevybíravým způsobem. Jeden z nich také osobně internoval 82letého dr. Maiwalda. Proti tomu ale P. Tenora ostře protestoval: „Ohradil jsem se v Národním výboru proti jeho internování, ukazoval jsem na jeho stáří a veliké zásluhy o město, ale zůstal jsem úplně osamocen, nikdo se neodvážil přidati se ke mně.“¹³⁰ Teprve po třech dnech, protože byly obavy, že v internaci zemře, byl předán svému zeti, MUDr. Špirkovi do domácího vězení.¹³¹ Docházelo k olupování německých a maďarských uprchlíků procházejících krajem, konaly se také potupné průvody náměstím s kolaboranty. „Nikdy bych nebyl uvěřil, že náš lid je něčeho takového schopen.“¹³²

Smutný osud připravila válka také hraběcí rodině Haugwitzů. Den odchodu náměšťského hraběte Jindřicha nastal 13. 4. 1945. Válečné události se přibližovaly. Bylo cítit čím dál více chvění okenních tabulí při bombardování Vídně spojeneckými letadly, a také se přibližovala kanonáda sovětské armády. Nerad se hrabě loučil s Náměští, ale nebylo zbylí. Nikdy se netajil tím, že se cítí

¹²⁸Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹²⁹Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou. Srov. MÚ Náměšť nad Oslavou.

¹³⁰Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹³¹STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 111.

¹³²Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

být Čechem, a že válku odsuzuje. Mnoho nešťastníků a běženců také našlo během ní na náměšťském zámku útočiště¹³³.

Nejen mezi městem a zámek, ale také mezi farou a zámek byly vždy nejlepší vztahy. Děkan Tenora býval váženým hostem při různých slavnostech, jak sám také dokládá několika svými zápisky, a hrabě nezapomínal ve svých milodarech i na kostel.

Jistě nepříjemná chvíle ve smyslu bezmoci bylo pro P. Tenory následující setkání: „26. května 1945 přicházeli k faře dva sešli poutníci, muž a žena. Vešli do světnice a užasl jsem. Byl to starý hrabě osovský Karel Haugwitz s hraběnkou (pozn. bratr náměšťského hraběte Jindřicha). Ukázali mě propustku národního výboru z Jindřichova Hradce a pravili, že již tři noci nespali a den že nejedli, že si chtějí v zámku odpočinout.“ Několikrát byli při pobytu v Náměšti internováni v koncentračním táboře ve Velkém Meziříčí. P. Tenorovi se sice podařilo vyjednat jejich převoz do jundrovského sirotčince odkud se dostali do Rakouska.¹³⁴ Ale hořkost zůstala: „*Smutné konce jedné z nejbohatších moravských hraběcích rodin, z mnohonásobných milionářů, stali se úplnými žebráky... Velkostatek byl zkonfiskován, zámek byl bez pána a o „národního správcovství“ na něm začal zuřivý boj.*“¹³⁵

3.6 Závěr života

Poslední událost, kterou ve svých zápiscích ve farní knize Richard Tenora zmiňuje je návštěva a krátký pobyt prezidenta republiky, dne 6. července 1946, pana Edvarda Beneše s chotí na zámku v Náměšti jako svého letního sídla: „*Zanechal celkem velmi dobrý dojem, jediné co věřící katolíci těžce nesli, že se vůbec ani nezastavil v zámecké kapli a že nikdo ani z jeho družiny se neúčastnil služeb božích.*“¹³⁶

¹³³KOTÍK, J. *Letopisy rodu Haugwitzů*, s. 109.

¹³⁴KOTÍK, J. *Letopisy rodu Haugwitzů*, s. 139.

¹³⁵Farní kniha. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

¹³⁶Tamtéž.

Touto událostí končí zápisy P. Tenory ve farní knize. Můžeme se jen dohadovat, proč nepokračoval ve svých bohatých zápisech. Možná byl znechucen vyvíjející se politickou situací, či snad unaven zhoršujícím se zdravotním stavem, každopádně poslední rok a půl jeho života není zmapován v žádných dostupných dokumentech. Nelze ani doložit jaké zdravotní problémy ho zužovaly. Jednalo se o nějaké chronické onemocnění? Z archivního výzkumu bylo možno zjistit pouze fakt, že o každoroční měsíční dovolenou žádal již od roku 1927, a tyto dovolené trávil většinou formou lázeňských pobytů v Karlových Varech a Sliaci.¹³⁷ Závěr života také věnoval sepsání knihy pro svoje milované farníky „Z dějin farnosti Náměšťské“ (Brno 1947).

Dále ve farní knize následuje až zápis kaplana a Tenorova nástupce, P. Aloise Kučery:

„Dne 5 listopadu 1947 odstěhoval se pan arcikněz a děkan Msg. Richard Tenora z Náměště do Nové Říše, aby tam v klášteře premonstráckém trávil svůj zasloužilý odpočinek a mohl se oddati zcela svým knihám. Padesát let prožil v Náměšti, 10 let jako kaplan, 40 let jako farář a získal si zde všeobecné vážnosti a úcty. Třebaže zde prožil mnohé - pro kněžské srdce - bolestné chvíle, zvláště odpadové hnutí po první světové válce, které dosti značně zasáhlo i zdejší farnost, zvláště město samo, miloval svoji farnost a těžce se s ní loučil. Chtěl se usadit v Náměšti, postavit si zde dům, ale svízelné poměry poválečné mu to neumožnily, a tak odchází do Nové Říše, kde býval častým návštěvníkem v klášteře. Netušil nikdo, ani on sám, když z Náměště odcházel, že odpočinku neužije. Vzal si tříměsíční dovolenku, chtěl teprve zažádat o penzi, ale nedočkal se jí. Už o vánocích onemocněl, byl odvezen do Brna na Žlutý kopec. V nemoci vzpomínal na Náměšť a byl rozhodnut, že se sem vrátí, až se uzdraví, nebylo mu tohoto však dopřáno. Zcela mimo nadání došla 14. ledna 1948 telefonická zpráva: pan arcikněz Tenora zemřel. Podle svého přání, které mnohokrát projevil, byl pohřben v místě svého úmrtí, tedy v Brně, a to 19. ledna. Pohřbu přes nepříznivé počasí se zúčastnilo

¹³⁷MZA Brno, Biskupská konzistoř Brno, kart. 2440, sig. T366.

*hodně přes 200 farníků, což svědčí o tom, že se do jejich srdcí hluboce zapsal. Pohřební obřady vykonal sám nejdůstojnější pan biskup, který se s ním také nad hrobem srdečnými slovy rozloučil. Za farnost rozloučily se školní děti, předseda místního národního výboru Dr. Zdeněk Hobza a administrátor.*¹³⁸

¹³⁸Zápis P. Aloise Kučery ve Farní knize. Srov. FÚ Náměšť nad Oslavou.

4. Tenorův odkaz

„ Význam jeho životního díla tkví v sběratelství a v studiu výtvarnictví, jehož se stal předním znalcem v brněnské diecézi, na děkanství chová jedinečné sbírky umělecké. Svě znalosti uplatnil v restaurování kostelů a kaplí náměšťského děkanátu. Soustředil knihovnu unikátů a starých tisků doby josefínské, v zámecké knihovně náměšťské zkatologizoval slavnou sbírku hudebnin.“¹³⁹

Vysoce ceněnou a univerzitními odborníky často vyhledávanou byla tedy především jeho knihovna, která vyplňovala celé první patro farní budovy a v dobách své největší slávy celkem obsahovala hodně přes 300 000 uměleckých reprodukcí. Vedle všech mistrů českých tu byla umělecká díla téměř všech národů v původních vazbách a jedinečná sbírka dějin umění. Bohatě byl zastoupen také dějepis. Vedle prvního vydání Dějin Palackého z roku 1848 tu byla díla Tomkova, Wintrova, Schwoye, Wolného, světové dějiny Weissovy, Pflug-Hartungovy a velmi četné brožury a spisy z doby josefínské, ze starší doby zde byla úplná šestidílná Bible Kralická, velké vydání kralické jednodílky, kralický kancionál z roku 1618. V oddělení krásné literatury byli zastoupeni všichni naši klasici, většinou soubornými vydáními. Vedle knih byly v prvním poschodí také originály některých našich malířů jako Jaroše, Härlinga, Kavána, Šindeláře, Slavička aj.¹⁴⁰ Tato, bohužel, po jeho smrti zmizela neznámo kam.¹⁴¹

Věhlasnost a zájem o Tenorovu knihovnu dosvědčují také pamětníci. Jejich vzpomínky na P. Tenora jsou jako na člověka laskavého, dobrého, štědrého, ale také váženého, ctěného a velice vzdělaného. Vážnosti pobíral nejen mezi farníky a občany, ale také u hraběcí rodiny Haugwitzů. Ta byla hlavním mecenášem darů na opravy a údržbu farního kostela a P. Tenora neopomněl svoji úctu při nedělní mši svaté projevit úklonou před oratoriem s hraběcí rodinou.

¹³⁹ Osobnost Richarda Tenory viz. *Ottův slovník naučný: Dodatky*, sv. 6.

¹⁴⁰ HRON, E. *Knihovna na děkanství v Náměšti*. In Náměšť nad Oslavou, Brno : Národohosp. propagace ČR, 1934, s. 30-31. ISBN neuvedeno.

¹⁴¹ STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou*, s. 312.

Nejen toto gesto, ale i Tenorovo uctivé jednání s Haugwitzí bylo některými farníky a obyvateli špatně chápáno a v období první republiky kritizováno.

Nesporný vliv je P. Tenorovi přisuzován při výchově a osobním příkladu pro nová kněžská povolání. Za jeho správy farnosti byli v třicátých až čtyřicátých letech vysvěceni tři kněží pocházející z Náměště nad Oslavou, Karel Šmarda, Jindřich Šilhán a Jaroslav Kampf.¹⁴²

Jeho vliv na obyvatele i farníky městečka je tedy nesporný. Patřil mezi vážené osoby, účastnil se dlouhá léta veřejného dění, často byl žádán o radu či přizván k jednání i v době, kdy církev přestala mít vážnost a byla spíše terčem kritiky. O to více se nabízí, aby jeho činnost byla oceněna postem udělení čestného občanství města. Této cti se také Tenorovy, dle autorů knihy *Náměšť nad Oslavou*, dostalo.¹⁴³ Při studiu archivních materiálů, ve kterém roce k tomuto ocenění došlo, se mi ale nepodařilo tuto informaci potvrdit.¹⁴⁴

Zbývají tedy jen dohady, proč mu tato pocta nebyla udělena za jeho života, neboť po jeho smrti s nastupující komunistickou mocí již k tomu dojít nemohlo.

Ve svém kněžském životě zastával Richard Tenora různé funkce.

R. 1913 byl jmenován auditorem biskupské konzistoře, od r. 1920 místoděkanem obvodu náměšťského, r. 1922 konzistorním radou, r. 1925 děkanem, r. 1930 biskupským radou, r. 1936 arciknězem jaroměřickým a od roku 1941 tajným papežským komořím.¹⁴⁵

Krásným způsobem P. Tenora zakončil své působení v Náměšti, a to knihou věnovanou svým farníkům, *Z dějin farnosti náměšťské (1947)*. Jde o historii farnosti zmiňované od roku 1345, obsahující také soupis farářů, kaplanů, nakládání s farními pozemky, historii farního kostela i filiálek v Naloučanech, Vícenicích, zámecké kaple a kaple sv. Anny.

¹⁴²Zvuková nahrávka dvou pamětnic. Srov. Soukromý archiv autorky.

¹⁴³STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou, historie a současnost*, s. 312.

¹⁴⁴*Čestní občané*. Srov. SOKA Třebíč, Archiv města Náměšť nad Oslavou, kart. 17, inv. č. 145.

¹⁴⁵*Zápis R. Tenory ve Farní knize*. Srov. SOKA Třebíč, inv. č. 4.

Závěr

Důležitou součástí bakalářské práce, z důvodu nedostatku publikovaných zdrojů ke zvolenému tématu, je archivní výzkum. Ten navazuje na teoretickou část popisu dobové situace města Náměšť nad Oslavou.

Obtížné bylo především zmapovat dětství a studijní léta Richarda Tenory. Zde jsem byla odkázána zcela na archivní záznamy, protože období dětství a studia nezmiňuje ve svých zápisech ani sám P. Tenora. Je jisté, že z matrik a školních výkazů je možné zjistit pouze informace základní. Další výzkum tohoto období tedy naráží na nedostatek informací osobní povahy.

Kapitola Tenorova působení v Náměšti nad Oslavou je hojně podložena jeho zápisy. V zápisech se odráží osobní prožitky a postoje R. Tenory, jejichž konfrontace s názory a pohledem „jiné strany“ je také omezena nedostatkem informací. Součástí práce jsou i krátké vzpomínky pamětníků-farníků na P. Tenoru, jejich osobní svědectví dokresluje celkový pozitivní náhled na jeho osobnost. V něm se spojuje obraz kněze jako garanta společenského zřízení a současně kněze, přítomného ve společnosti skrze různé aktivity ve prospěch potřebných a farností.

Přestože jsou Tenorovy zápisy z farních kronik součástí několika publikací věnovaných Náměšti nad Oslavou, a přestože bezesporu Richard Tenora patří mezi významné osobnosti tohoto města, ucelenější a obsáhlejší pohled na jeho osobu dosud chyběl. V dostupné literatuře je prezentován především jako bibliofil a velký znalec umění, ale z těchto krátkých charakteristik již nevyplývá, že byl člověkem zásadovým, svědomitým a charakterním, oplývající elánem a pílí. Přínos práce vidím tedy především v rozšíření pohledu na osobnost Richarda Tenory.

Budoucímu badateli se otevírá možnost zabývat se kupříkladu činnostmi, které vykonával v souvislosti se svými církevními funkcemi. Další oblastí bádání může být také Tenorova korespondence s přáteli. Na tuto lze narazit v soukromých sbírkách pamětníků nebo potomků, či v archivním výzkumu.

Seznam pramenů a literatury

I. Literatura:

- DVORSKÝ, F. *Vlastivěda moravská: Náměšťský okres*. Brno : Musejní spolek, 1908. ISBN neuvedeno.
- FRAJDL, J. *Protektorát Čechy a Morava 1939-1945*. Moravská Třebová : Diatex, 1993. ISBN neuvedeno.
- HANZLÍK, F. Poměr představitelů politických stran a obyvatelstva k válce. In *První světová válka a česká společnost. Sborník z vědecké konference*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-1051-7.
- HONZÍK, M.; HONZÍKOVÁ, H. *1914-1918: léta zkázy a naděje*. Praha : Panorama, 1984. ISBN neuvedeno.
- HRON, E. *Knihovna na děkanství v Náměšti*. In Náměšť nad Oslavou, Brno : Národohosp. propagace ČR, 1934. ISBN neuvedeno.
- CHAROUZ, J. Z. *Brněnský alumnát*, Brno : Biskupství brněnské, 2007. ISBN neuvedeno.
- KOTÍK, J. *Letopisy rodu Haugwitzů*, Brno : Centa, 1997. ISBN neuvedeno.
- MAREK, P. *Církevní krize na počátku první československé republiky (1918-1924)*. Brno : L. Marek v Brně, 2005. ISBN 80-86263-57-6.
- *Museum, časopis bohoslovců českomoravských*. Brno : Papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských, 1896, roč. XXX. ISBN neuvedeno.
- *Ottův slovník naučný: Dodatky*. Praha : Argo, 2003, 6. sv. ISBN 80-7203-492-8.
- *Sborník dokumentů k vnitřnímu vývoji v Českých zemích za 1. světové války 1914-1918*. Praha : Státní ústřední archiv, 1997. ISBN 80-85475-35-9.
- SKUTIL, J. a kol. *Náměšť nad Oslavou, dějiny města od nejstarší doby po naši současnost*. Praha : Tisková, ediční a propag. služba, 1984. ISBN neuvedeno.

- STEJSKAL, K.; VALOVÁ, Z. *Náměšť nad Oslavou, historie a současnost*. Brno : Centa s. r. o., 2005. ISBN 80-903416-1-6.
- SVOBODA, R. *Spolkový život*. In *Náměšť nad Oslavou*. Brno : Národohosp. propagace ČR, 1934. ISBN neuvedeno.
- TENORA, R. *Z dějin farnosti náměšťské*. Brno : Typos, 1947. ISBN neuvedeno.

II. Prameny archivní:

Státní okresní archiv Třebíč:

Fond: Farní úřad Náměšť nad Oslavou

- Kniha pamětí a instrukcí, inv. č. 4.
- Kniha změn vyznání 1840-1950, inv. č. 40.
- Spisy týkající se jednotlivých farních úřadů, inv. č. 495, 496; kart.III D, inv. č. 380; kart. VII.B. inv. č. 415, 416; kart. VII E, inv. č. 425; kart. VI.F, inv. č. 408.
- Věci všeobecné a výuka náboženství, inv. č. 425.

Fond: Archiv města Náměšť nad Oslavou

- Knihy úřední, inv. č. 12.
- Spisy, kart. 17, inv. č. 145.

Statní okresní archiv Blansko:

Fond: Národní škola Kunštát 1813-1953

- Dějiny obecné školy v Kunštátě , inv. č. 535.
- Katalog prospěchu a návštěvy žáků, kart. 2, inv. č. 47.

Státní okresní archiv Boskovice

Fond: Městečko Kunštát

- Evidence obyvatel, inv. č. 235.

Moravský zemský archiv v Brně:

Fond: Biskupský ordinariát Brno, kart. 520, sig. M 289.

Fond: Biskupská konsistoř Brno, kart. 2440, sig. T 366.

Fond: Alumnát Brno, inv. č. 11-14.

Fond: Sběrka matrik, inv. č. 443.

III. Prameny nepublikované

- Farní kniha. FÚ Náměšť nad Oslavou.
- Pamětní kniha města Náměště nad Oslavou 1918-1945. MÚ Náměšť nad Oslavou.
- Zvuková nahrávka dvou pamětnic. Soukromý archiv autorky.

IV. Prameny elektronické

<http://www.kunstat.net/>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Církevčeskoslovenská_husitská/

Seznam použitých zkratek

FÚ Náměšť nad Oslavou - Farní úřad Náměšť nad Oslavou

MÚ Náměšť nad Oslavou - Městský úřad Náměšť nad Oslavou

MZA Brno – Moravský zemský archiv Brno

SOkA Třebíč (Blansko, Boskovice) – Státní okresní archiv Třebíč (Blansko, Boskovice)

P. Tenora – Páter Tenora

inv. č. – inventární číslo

kart. – karton

sig. – signatura

Seznam příloh

Obrázek 1 - Knihovna R. Tenory

Obrázek 2 - R. Tenora (sedící) se svými kaplany a následovníky

Obrázek 3 - Rodný dům v Kunštátě na Moravě

Obrázek 4 - Pamětní deska na rodném domě věnovaná bratru Janovi

Obrázek 5 - Hrob na Ústředním hřbitově v Brně

Obrázek 6 - Náhrobní deska bratrů Tenorových

Přílohy

Obrázek 1 - Knihovna R. Tenory

Obrázek 2 - R. Tenora (sedící) se svými kaplany a následovníky

Obrázek 3 - Rodný dům v Kunštátě na Moravě

Obrázek 4 - Pamětní deska na rodném domě věnovaná bratru Janovi

Obrázek 5 – Hrob na Ústředním hřbitově v Brně

Obrázek 6 – Náhrobní deska bratrů Tenorových

Abstrakt

VALOVÁ, M. *Osobnost kněze Richarda Tenory a jeho správa náměšťské farnosti*. České Budějovice 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevních dějin a patristiky. Vedoucí práce R. Svoboda.

Klíčová slova: Richard Tenora, farnost Náměšť nad Oslavou, osobnost

P. Richard Tenora je osobnost zajímavá nejen svým dlouhodobým působením v náměšťské farnosti, a to ve velmi těžkých obdobích naší vlasti, ale také jako velký znalec a sběratel českého historického umění. Člověk aktivní, pracující ve prospěch církve i obecního blaha, patřící k předním představitelům města Náměště nad Oslavou první poloviny 20. století.

Abstract

VALOVÁ, M. *The personality of the priest Richard Tenora and his functioning in the parish of Náměšť*. České Budějovice 2009. Bachelor thesis. University of South Bohemia České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Church History and Patristics. Advisor R. Svoboda.

Keywords: Richard Tenora, parish of Náměšť nad Oslavou, personality

Priest Richard Tenora lived in the parish of Náměšť many years in the difficult times of our history. He was known as the expert and collector of czech historical art. He was active person and he worked for the benefit of the Church and common good. He belongs to significant personalities of the city Náměšť nad Oslavou in the first half of 20th century.